

i cedirà primer

ELS JOCS FLORALS DAVANT DEL PLET ORTOGRAFIC

La llibertat de pensar o les menjadores de la Diputació

II

Quedàvem, dissabte passat, en que l'Institut d'Estudis Catalans ja tenia, bona o dolenta, *ortografia pròpia*.

Però per aquest remaleit vici, tant català, de tot fer-ne política, va cometre's l'error de fer política amb el fruit de tant accidentada gestació. I la *promulgació* de les normes, feta amb el lema de *Per l'unitat de l'idioma* (!) (quan dir *l'uniformació de l'ortografia* hauria estat molt més adequat), donà lloc a que'l senyor Prat de la Riba FES UN ARTICLE!

En cierta catedral—una campana havia que sólo se tocaba—algún solemne día.

El senyor Prat cantava *al-leluya!* El miracle s'havia obrat! La *unitat de l'idioma* (!) quedava definitivament assolida, per obra i gràcia de l'Institut d'Estudis Catalans, que ho deia, del senyor Prat, que ho avalava, i d'un *coro* que deia *amén, amén*. L'èxit de l'Institut representava l'èxit de la Diputació. L'èxit de la Diputació, l'èxit de l'obra provincial de la majoria regionalista; l'èxit de la Lliga.

Com fou rebuda l'obra de l'Institut, bombejada als quatre vents per la Lliga i el seu escolà del carrer dels Escudellers?

Siguem sincers: Per un fenomen, estrany en aquesta terra, fou de moment acatada gaire bé per tothom, en un inesperat i tal vegada irreflexiu esperit de disciplina públic. Els diaris i setmanaris de Barcelona, amb la notable excepció de *l'Il·lustració Catalana*, s'hi adheri-

ren; les cases editorials, grosses i petites, digueren que també; en un obrir i tancar d'ulls el lector de català es trobà amb una alteració ortogràfica que li sigué agradable o no, però que no li donà temps a pensar res. Als pocs dies, el capgirament ortogràfic era un fet consumat. Naturalment que tot no fou espontani, que molta cosa era més aparent que real, però la trama fou fina i els directors d'escena i els maquinistes actuaren a meravella: a cada hu lo que sia séu.

Mes la irreflexió de moment tingué aviat els naturals contra-cops.

Desseguida s'alçaren veus irades contra les normes, que protestaven, i protestaven a crits, si, però amb raons. El canonge Colléll, en nom de l'escola verdagueriana o *tradicional*, alçà penó de rebeldia en la *Gazeta Vigatana*. En Carreras i Candi ho provà des de l'ajuntament. En *Jan Gramàtic*, a Vich; en Bonaventura Riera des de *Las Noticias*; en Gabriel Nogués a *La Tribuna*; en Roca i Freixedes des del *Correo Catalán*; en Ricard Clau-solles en el *Diario de Reus*; en Josep Saderra en *El Deber*, d'Olot, i molts i molts d'altres, protestaven i raonaven científicament les llurs protestes. I desseguida, en publicacions catalanes que havien acceptat les normes de l'Institut, s'hi veien notes en que sos col·laboradors feien constar que ells no havien escrit sos treballs d'acord amb les normes ortogràfiques amb que apareixien. Aixís, gent de tant diferents camps i procedencies comarcals com en

Guimerà, en Pin i Soler, l'Apeles Mestres, en Roca i Roca, en Franquesa i Gomis, l'Artur Masriera, en Girbal Jaume, en Masifern, en Busquets i Punset, i altres i altres.

Mes contra aquestes protestes s'adoptà, equivocadament, el procediment del quietisme; s'hi feu al voltant la conspiració del silenci. Si alguna vegada s'hi havia d'al·ludir es deia, com feu mossèn Alcover, que totes aquelles raons eren *raons foradades* (sic).

Ben segur que si s'hagués acceptat la polèmica, les *normes* de l'Institut n'haurien sortit molt més ben parades que volent-les fer passar per indiscutibles i intagibles. De segur que de no voler-les imposar (ja que l'Institut sols les havia fetes per a son ús), haurien tingut els mateixos adeptes, però s'haurien estalviat molts del enemics—errats o encertats, però enemics en multitud—que tenen ara. Fou indiscutiblement un error de procediment insubsanable. A tal extrem arribaren els procediments d'imposició, que en uns Jocs Florals (d'Esparraguera, si no ens falla la memòria) s'arribà a consignar en una de les bases del concurs que *s'apreciaria com un mèrit* el que les composicions fossin presentades amb arreglo a les normes de l'Institut d'Estudis Catalans! Les tals normes podran ésser molt savia-ment fonamentades—L'AVENÇADA no entra en el fons d'aquesta qüestió,—però els procediments i la forma amb que's promulgaren i imposaren han tocat moltes vegades en lo ridícol.

I, fill de l'afany d'imposar-les arreu, ha sigut el conflicte promogut en el si del Jocs Florals. Els homes de la plaça de la Cucurulla i del carrer d'Escudellers no poden tolerar que'ls Jocs Florals no s'hi sotmetin; no poden creure que allí es neguin a acceptar-les per no creure en la seva bondat després d'ells haver-les donades per bones, ja que ells tenen per infal·libre tot lo séu i tot lo que ells es dignen patrocinar; no entenen que ningú pugui sostenir un criteri oposat al seu, perquè entenen que sols ells tenen criteri; no volen escoltar les raons de ningú, perquè totes les raons ells ja les coneixen, totes les han jutjades, i han trobat i estan en possessió de la raó indiscutible, que és LA SEVA.

I no s'han donat compte que totes aquelles raons que, per *foradades*, no han volgut contestar, han trobat un lloc on provar la seva força en lo que valgui.

Lo qual serà objecte d'una tercera i darrera explicació d'aquest intrincat assumpte, qual història no li havia encara a ningú vagat de fer, amb tots els seus èts i uts, encara que a *grandes rasgos*.

I tot per mantenir un article de diari i la intolerable vanitat d'un home!

JOAN BLANCAS

En casi toda España el robo, bajo todas sus formas, es el vicio nacional, y hasta llegó a ser dignificado. Así se ha creado entre gentes de gobierno y empleados de colonias una expresión que no existe en ninguna otra lengua más que en la castellana: Hacer dinero. Hacer dinero no quiere decir ganarlo trabajando ni robarlo violentamente, sino procurárselo desde los puestos oficiales por medio de chanchullos y cohechos, y esto ya viene sucediéndose por el uso, y todos miran con buenos ojos, en Madrid, al que ha sabido hacer dinero.

POMPEYO GENER